

L'ARXIU COM ESPAI POLIÈDRIC. L'experiència de la residència de creació de l'Arxiu Comarcal de l'Urgell

Carles Quevedo Garcia

Director de l'Arxiu Comarcal de l'Urgell

PRESENTACIÓ

Els arxius, especialment els de caràcter històric, tenen, al costat de la seva funció administrativa i jurídica, un rol social inqüestionable. Aquest paper es pot resumir en l'aportació d'elements que ajudin a formar ciutadans i ciutadanes compromesos i crítics en la construcció de les nostres societats. És a dir, l'arxiu i els arxivers com a facilitadors de recursos que ajudin a bastir una societat més cohesionada, formada i compromesa.

Per assolir-ho, al costat de les eines i els instruments més habituals per aconseguir aquests objectius (serveis pedagògics, exposicions, formació, publicació de llibres, entre d'altres), darrerament podem copsar com han anat sorgint diverses iniciatives que obren i diversifiquen les estratègies habituals per arribar a

la ciutadania i aportar elements de reflexió sobre els arxius i els seus continguts. Casos com els *escape rooms* o les visites teatralitzades en són exemples clars.

Aquestes iniciatives i l'evolució de l'acció sociocultural que comporten són un reflex tímid del canvi lent que, sense renunciar a una oferta de consum cultural més «clàssica», s'està produint actualment en els arxius.

Fins fa ben poc, la recerca històrica ha estat l'aproximació més tradicional i habitual als documents dels arxius. Però aquest no és l'únic acostament possible. El caràcter polisèmic dels arxius permet una aproximació als seus continguts des de diversos sectors i disciplines i, consegüentment, es poden produir múltiples lectures i interpretacions.

L'arxiu no és, doncs, un espai on els documents van a raure-hi, sinó un centre en el qual la seva conservació, descripció i facilitat d'accés donen peu a reinterpretacions i reutilitzacions permanents. És evident que els documents no canvien, però sí que ho fan, o ho poden fer, la mirada i la intencionalitat que cada nou usuari hi dirigeix. L'ànim amb què interroguem els documents ens fa obtenir múltiples respostes en funció de les preguntes, els punts de vista de l'aproximació que hi fem.

Així, doncs, els arxivers sols fem de mediadors entre els documents i els ulls que els observen. El nostre compromís social és promoure l'accés obert a les persones, els professionals, les institucions i les empreses, a la consulta, a la recerca i a la creació. Ampliar el ventall de públics dels nostres centres. Democratitzar els continguts dels arxius, tot compartint i facilitant els processos de reutilització dels fons i la informació dels nostres equipaments.

Els nous públics i els arxius entesos com a servei públic de retorn a la societat. L'arxiu com a punt de trobada i de promoció entre el mediador i el desencadenador de recerca, investigació, reflexió i creació. I és en aquest marc que s'insereix la nostra experiència de residència de creació de l'Arxiu Comarcal de l'Urgell (ACUR). Es donen facilitats d'eines i de recursos per permetre aquesta reutilització, especialment en el terreny de la creació.

Així, s'ha d'entendre el nostre programa de residència com un projecte de suport a la creació que es concreta bàsicament en l'acolliment d'investigadors, artistes i creadors en règim de residència, ja siguin catalans, de la resta de l'Estat o de l'àmbit internacional. Els participants resideixen al centre durant un temps

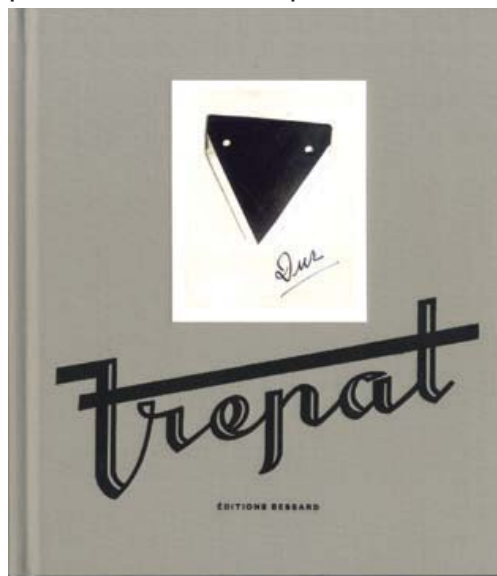
determinat i centren el seu treball al voltant dels documents del centre o reflexionen al voltant dels arxius i els documents en general.

Les residències de creació són una tipologia d'equipament cultural destinat al foment de la creació i la recerca amb l'objectiu de facilitar la feina de les produccions d'artistes i investigadors a partir, en el nostre cas, del suport públic no financer a la cultura. És a dir, que són un model de política pública en favor del desenvolupament creatiu que va més enllà dels ajuts en forma de subvenció, de crèdits o d'altres modalitats de suport financer. En el nostre cas, l'ajut s'exemplifica en posar a disposició dels creadors i investigadors seleccionats uns equipaments habilitats com a espais per a la residència, el taller, la creació i la reunió perquè desenvolupin les seves produccions en un entorn favorable de treball. I ho poden fer en qualsevol de les fases del procés creatiu: la fase de documentació o recerca, la fase de planificació, la fase de producció centrada en la feina intel·lectual o manual necessària per a la realització, i, finalment, la fase de producció del producte final (producció artística, article, llibre, estudi, etc.). Cal no oblidar tampoc l'assessorament que oferim sobre la documentació del centre i l'enllaç amb la ciutat i els seus actors socioculturals.

EL PROJECTE DE RESIDÈNCIA DE CREACIÓ I INVESTIGACIÓ DE L'ACUR

Tres experiències en els orígens del nostre projecte

El primer motor del projecte veu de la participació al seminari «Polítiques d'arxiu: la noció d'arxiu i les pràctiques artístiques contemporànies», celebrat a la Universitat de Girona del 19 al 21 de desembre del 2011. Aquest simposi, liderat per Xavier Antich, pretenia reflexionar al voltant del perquè de la importància

de l'arxiu en la cultura contemporània, contribuint a la idea que els arxius han deixat de ser sols fonts de documents per esdevenir material d'estudi.

El segon motor i catalitzador va sorgir arran de la recerca que l'artista i fotògraf Joan Fontcuberta va fer a l'ACUR i a Tàrrrega de finals del 2013 a mitjans de 2014. En aquest projecte l'artista va utilitzar els

Portada del llibre d'artista de Joan Fontcuberta Trepat. Va utilitzar imatges del fons de la maquinària agrícola J. Trepat, custodiat a l'ACUR.

documents del fons de la maquinària agrícola J. Trepà, dipositat a l'ACUR, per construir una reinterpretació que es va plasmar en la creació del llibre d'artista: *Trepà. A Case Study in Avant-Garde Photography*. Aquesta reutilit-

zació de la documentació com a base per a la creació de peces d'artista ens va aportar llum a la potencialitat que els nostres fons tenen per a una segona vida, més enllà de per què van ser creats, o de la visió més historicista o merament memorialista d'aquests fons.

La tercera experiència que va ajudar a donar perspectiva del projecte de residència va ser la jornada «Arxiu, art, ciència i societat: encreuaments i abordatges», organitzada pel grup interdisciplinari homònim Arxiu, Art, Ciència i Societat de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i dirigida per Ramon Alberch, el 4 d'abril del 2014.

Tres experiències, a les quals cal afegir el treball de la Fundació Tàpies i *Memo-ri-ias y olvidos del archivo*, que van aportar les bases conceptuals sobre les quals bastir el projecte, al mateix temps que aclarien la conveniència i la necessitat d'obrir una experiència d'aquestes característiques en un centre d'arxiu públic.

El plantejament del projecte de residència

El nostre projecte de residència va ser pensat i començat a concebre la primavera del 2014. Des del primer moment vam tenir clar que calia buscar aliances, tant locals com internacionals, per poder-lo portar a bon port, ja fos per al mateix desenvolupament del projecte com per a la seva comunicació. Calia tenir aliats que donessin més arrelament territorial i suport material, tant a la residència com al desenvolupament dels projectes que s'escollissin.

En l'àmbit territorial, i per a la constitució organitzativa de l'ACUR, el primer pas natural era buscar l'aixopluc de les dues administracions que, dins de l'àmbit de l'Administració local, ens donen contingut, suport i estructura: l'Ajuntament de Tàrrrega i el Consell Comarcal de l'Urgell. La idoneïtat i la viabilitat del projecte no tenia terreny per córrer sense l'aliança amb les dues administracions locals clau a la comarca de l'Urgell.

Tot seguit es van iniciar contactes amb l'Associació Alba de Tàrrrega per prospectar la possibilitat de poder utilitzar algun dels seus espais d'allotjament com a lloc d'hostatge dels futurs residents. L'Associació Alba, inserida en activitats

del tercer sector, té una llarga experiència en la gestió d'equipaments i grups d'intercanvi laboral a Tàrraga i a l'Urgell. A part, té un programa internacional de voluntaris que l'ha portat, al llarg dels anys, a crear una infraestructura d'acollida i de gestió d'allotjament de voluntaris i voluntàries. En aquest sentit, poder disposar de l'experiència i de la col·laboració d'aquesta associació ens va semblar un punt estratègic per consolidar un element fonamental del projecte com és l'allotjament dels residents.

Un cop vam tenir aquestes dues parts resoltes, és quan vam fer l'estudi de camp per avaluar la viabilitat del projecte de residència. Aquest estudi es va centrar en l'anàlisi dels equipaments culturals existents a Tàrraga i a l'Urgell, així com a treure rèdit de l'experiència i del valor específic que representa per a la capital de l'Urgell la marca Fira Tàrraga, la qual, a part de l'impacte cultural i econòmic directe que representa, constitueix un impuls de vitalitat i crea una imatge que situa Tàrraga en el mapa, més enllà del seu territori. Així mateix, es van mantenir contactes informals amb residències de creació existents a Catalunya, com Cal Gras d'Avinyó, el Centre d'Art i Natura (CAN) de Farrera o el Centre d'Art del Priorat. I finalment es va fer un treball de diagnòsi interna i una diagnòsi externa, una anàlisi de les polítiques culturals portades a terme, i de les necessitats i els serveis que hauria d'oferir el programa.

Així doncs, en paral·lel als contactes i les negociacions per anar aclarint les dues potes anteriors i anar avançant-hi, vam començar a plantejar les parts més tècniques del projecte. Decidir quins havien de ser els objectius de la residència, quins eren els perfils dels possibles residents, com es faria el procés de selecció, qui hauria d'avaluar les propostes presentades, quant hauria de durar la residència, quants residents podíem gestionar, quins espais i quina estructura funcional del nostre centre podíem posar a disposició dels residents, etc.

Entre la tardor del 2014 i finals del 2015 vam estar treballant per donar-hi resposta i per omplir de continguts tots aquests dubtes, preguntes i plantejaments. Teníem la voluntat de poder posar en marxa la primera edició de la residència l'any 2016. No va ser així. L'estructura de personal de què disposa l'ACUR, la lentitud de molts dels tràmits administratius per poder bastir un acord i, sobretot, el fet que aquest és un projecte que conviu amb la resta de projectes ordinaris d'acció sociocultural del nostre centre, no ho van fer possible. I ho vam haver de posposar fins al 2017, fet que va produir alguna pèrdua d'actius pel camí, com la col·laboració d'en Xavier Antich, amb qui inicialment havíem contactat i havia mostrat interès pel projecte.

Un dels primers punts va ser la cerca d'experiències similars en el món dels arxius. Sense poder afirmar que la recerca hagués estat rigorosament exhaustiva, sí que podem dir que en cap cas vam trobar cap equipament arxivístic que estigués plantejant una iniciativa similar. Un exemple que podia tenir punts de contacte, però lluny del nostre plantejament, el vam trobar als Arxius Nacionals d'Austràlia. Aquest fet de no trobar experiències semblants, tot i corroborar que estàvem endegant una cosa nova en el món dels arxius (que no pas en centres d'art o museus), també ens va obrir nous dubtes sobre la idoneïtat del projecte.

Però la prospecció en l'àmbit internacional ens va portar a posar-nos en contacte amb la xarxa internacional de residències de creació Res Artis. Aquesta entitat és, de fet, una xarxa internacional formada per més de sis-cents centres, organitzacions i individus de més de setanta països. Aquesta associació nascuda l'any 1983 focalitza el seu interès a representar i a donar suport a les necessitats de les residències d'art i els programes de residència. Tot i que la xarxa sols inclou un sector dels possibles residents a l'ACUR, ens va semblar que formar part d'una xarxa d'aquestes característiques era una eina estratègica tant per aprendre de les diverses experiències que des de fa temps funcionen al voltant de les residències de creació (dificultats, instruments, eines, estratègies) com per arribar a una part de públic potencial d'una forma més fàcil, i també com a eina de difusió del nostre projecte en un sector concret com és el de la creació artística.

Logotip de la xarxa de residències Res Artis, a la qual l'ACUR està adherida.

DEL GENÈRIC AL SINGULAR. TOT CONCRETANT EL PROJECTE

Objectiu del projecte

L'objectiu del programa és potenciar projectes de creació, de recerca o d'investigació a partir dels fons custodiats a l'ACUR o dels arxius i els documents en general. Una aposta per facilitar i potenciar la reutilització dels fons i la informació del nostre equipament, actuant activament per obrir el ventall de públics del centre. Per aquest motiu, l'ACUR posa a disposició dels residents els seus fons per poder dur a terme les seves creacions i recerques, i ho fa amb un interès especial per facilitar l'intercanvi, el diàleg cultural i la interacció entre els residents i els seus projectes amb els habitants del territori.

Els objectius específics del programa de residència són:

- Fomentar la investigació i la producció creativa en un arxiu públic.
- Contribuir a la promoció creativa relacionada amb la interpretació dels documents.
- Enriquir l'experiència dels residents i la ciutat amfitriona, a partir d'un diàleg entre les parts.
- Obrir un nou camp d'enfocament transdisciplinari dels arxius.

Detall d'uns dels intercanvis d'impressions entre part dels residents i els ciutadans.

A qui va dirigit. Qui hi pot participar

Des de l'Arxiu Comarcal de l'Urgell volem donar suport als creadors i els investigadors que creïn, reflexionin o investiguin, des de qualsevol disciplina de les ciències o de la creació artística, al voltant dels documents i els arxius com a matèria primera d'inspiració o subjecte de treball. Les sol·licituds estan obertes, doncs, a professionals de qualsevol sector de la cultura, l'art o les ciències. Creadors, investigadors de tots els camps (arts visuals, literatura, música, ciències socials, ciències naturals, científics, etc.) que vulguin desenvolupar les seves obres o projectes d'investigació al nostre centre.

En aquest sentit, com que les propostes de participació poden ser potencialment multidisciplinàries, també calia que el comitè de selecció reflectís aquesta varietat. Per aquest motiu, es van buscar per a aquest comitè de selecció perfils de la història, de l'arxivística, però també de l'art, especialment de l'art contemporani i altres relacionats amb el treball del concepte d'arxiu, a fi de treure-li més potencialitat.

Quant hauria de durar la residència

Un dels elements que ha portat més problemes ha estat la manera com fer encabir temporalment el període de residència en el nostre dia a dia. A causa de les necessitats de l'Associació Alba, era molt més pràctic acotar un període determinat de temps, en lloc de fer una convocatòria oberta al llarg de l'any. Aquesta opció també facilitava poder escollir períodes que no trepitgessin altres activitats de difusió del centre. Alhora, ens permetia més flexibilitat temporal per poder donar suport als residents i als seus projectes.

Així, finalment, per a la primera edició, es va establir com a període d'estada de treball un mínim de 15 dies i un màxim de 45 dies, entre l'1 de maig i el 31 de juliol del 2017.

Quants residents podíem gestionar

Seguint les variables de la capacitat dels espais destinats a allotjament, així com l'espai dedicat al treball de recerca i creació, vam determinar en quatre el nombre de residents que podíem gestionar de forma simultània. A més, en funció del període de treball sol·licitat i el pressupost destinat al nostre projecte s'acabaria de determinar el nombre total de residents acceptats.

Els serveis, les condicions, els espais i l'estructura funcional a disposició dels residents

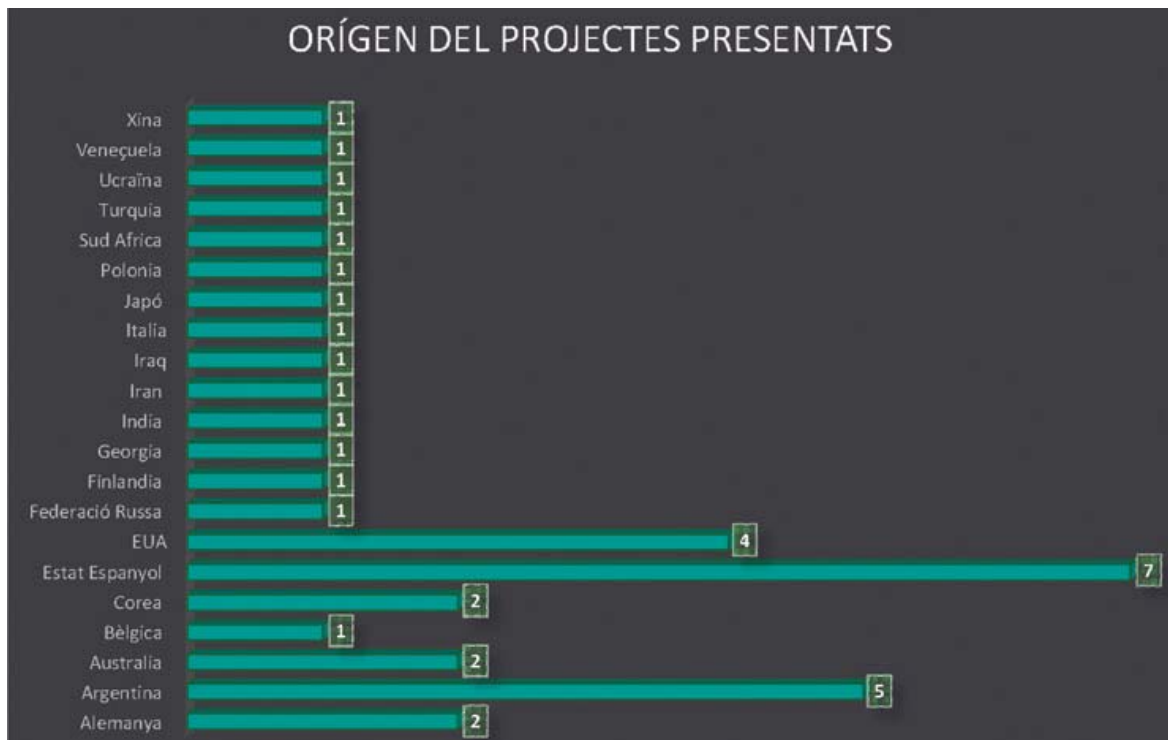

Taller municipal de fusteria, utilitzat pel resident Mo Abd-Ulla.

El programa de residència de l'ACUR posa a disposició dels residents seleccionats diversos espais per a la realització d'investigacions o de projectes de creació, d'experimentació i de pensament. A través de la residència oferim també un allotjament temporal gratuït amb diversos dormitoris, cuina menjador i alguns espais comuns. En un antic hotel, renovat i gestionat per l'Associació Alba (una associació centrada a potenciar les persones amb discapacitat), situat al centre de la ciutat. Espais de treball, sales de reunió, biblioteca i equipament informàtic a l'ACUR ciutat, que disposa d'espais de treball. Hi ha la possibilitat d'utilitzar tallers de propietat municipal. L'ACUR també facilita el contacte amb el territori, així com amb possibles serveis i proveïdors de material necessari per als projectes. Per la seva banda, el transport i totes les dietes van a càrrec del resident.

Un punt estratègic per donar contingut a l'objectiu específic d'enriquir l'experiència per als residents i la ciutat amfitriona, a partir d'un diàleg entre les dues parts, ha estat el de donar importància, en aquest programa de residència, a la conveniència per mostrar al territori la feina que han dut a terme els residents durant la seva estada, ja sigui mitjançant una xerrada, una actuació, una exposició, un taller, una conversa amb els creadors, etc.

El procés de selecció i l'avaluació de propostes

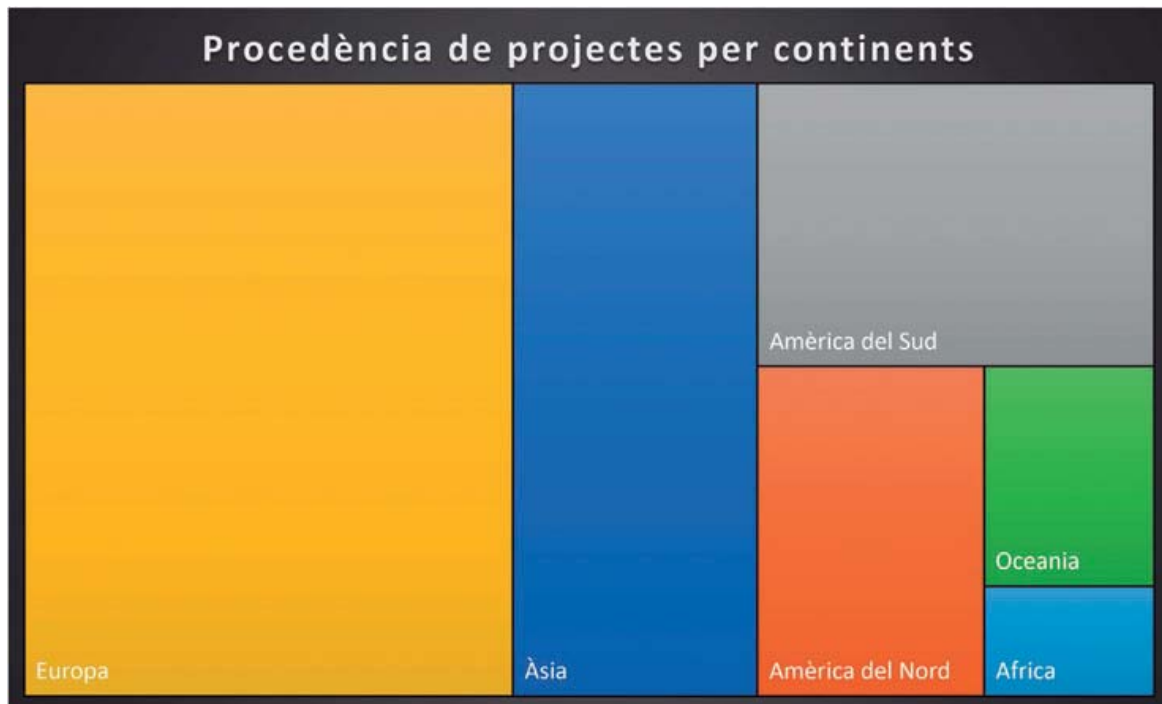

Taula d'origen de les propostes presentades per països. Font: ACUR.

A començament de l'any 2017 i fins al 15 de març es va obrir el procés de selecció de projectes. Per participar-hi calia aportar un document que recollís les dades de contacte (persona responsable del projecte, el nombre de participants i la seva identificació, el calendari del període de residència i l'enumeració dels espais necessaris per al desenvolupament de la residència), la presentació del projecte creatiu que es volia desenvolupar, en un màxim de tres fulls, que inclogués una proposta d'activitat oberta al públic per dur a terme al centre o al territori (portes obertes, conferència, mostra, actuació, taller, etc.), i, finalment, un currículum breu dels participants (màxim un full) i una mostra de producció prèvia (mitjançant un enllaç web o un màxim de tres adjunts).

Un cop finalitzat aquest període, es van presentar a la convocatòria un total de 37 projectes. Un dels aspectes que més ens va cridar l'atenció va ser l'origen geogràfic de les propostes participants. De totes les propostes, set provenien de l'Estat espanyol, però la resta tenien un origen internacional, repartit per tots els continents. Majoritàriament, els projectes van ser de caire europeu, però els asiàtics també van ser significatius. Més modestos van ser els participants

americans i els d'Oceania. Per la seva banda, els projectes africans van ser més aviat testimonials.

Taula d'origen de les propostes presentades per continents. Font: ACUR.

La selecció dels projectes es va resoldre mitjançant el comitè avaluador de la residència, que, com hem comentat amb anterioritat, té una composició multidisciplinària per poder donar resposta a qualsevol de les propostes presentades i la seva idoneïtat amb els objectius perseguits en el nostre projecte.

Aquest comitè està format per Joan Busqueta, professor d'Història Medieval de la Universitat de Lleida (UdL) i director del Departament d'Història de la Facultat de Lletres de la UdL; Joan Fontcuberta, artista, docent, crític i promotor d'art, especialitzat en fotografia; Oriol Fontdevila, comissari, escriptor i investigador especialitzat en pràctiques artístiques i educació; Ramon Alberch, arxiver i historiador, i president d'Arxivers sense Fronteres Internacional; Diego Rey, coeditor de la revista *Nómade, Arte y Pensamiento* i que actualment treballa a elBulliLab, i la persona al capdavant de la direcció de l'ACUR.

A partir del 15 de març, i fins a començaments d'abril, el comitè avaluador va estudiar la totalitat de les propostes rebudes i va fer una primera selecció d'aquelles que més s'adeïen amb els objectius de la convocatòria. Sobre aquesta primera selecció es va avaluar, cas per cas, quins projectes tenien més potencialitats i

interès. Es va acabar elaborant una llista jeràrquica de les deu propostes més interessants i innovadores. La selecció final va estar subjecta a la disponibilitat de temps i de diners partint de les dades de temporització de cada proposta, començant per la proposta que va quedar en primera posició fins a esgotar el pressupost. Seguint aquest criteri, en la convocatòria del 2017 van ser escollits sis projectes en residència.

Els participants de la convocatòria del 2017

La participació en aquesta convocatòria comportava l'acceptació de les bases publicades i de la seva resolució, així com dels canvis que, per factors aliens a l'equip de l'ACUR, es poguessin produir posteriorment. Els sis residents seleccionats van ser els següents, per ordre de participació:

La resident Melanie Jayne Taylor en un moment de la seva recerca a l'ACUR.

- Melanie Jayne Taylor. Resident a l'ACUR del 24 de maig al 14 de juny. És una artista de Melbourne (Austràlia), amb seu a Barcelona. Màster en Belles Arts (2010) per la Universitat RMIT de Melbourne, ha exposat el seu treball de forma extensiva tant a Austràlia com internacionalment. Ha rebut ajuts a la producció del Consell Australià de les Arts, de l'Institut Austràlia-Tailàndia, de la Comissió Multicultural de Victòria i de la Universitat RMIT. Ha participat en diverses residències a Austràlia, Finlàndia, França, Itàlia, Espanya i Tailàndia.

La seva pràctica explora l'ús de la fotografia com un emplaçament per ordenar i arxivar la memòria. Treballa amb components de text i estratègies d'instal·lació per mostrar el seu extens arxiu fotogràfic personal. Dins d'aquestes imatges

investiga sobre els significats transitoris de la memòria, la pèrdua, l'absència i la complexitat del temps.

Durant el seu període de residència a l'ACUR va consultar i va utilitzar les fotografies del centre com a font d'inspiració per explorar com l'arquitectura i la topografia de la regió han estat representades en el passat, i com el material ha estat descrit, catalogat i posat a disposició del públic. Aquesta investigació s'ha encreuat amb la seva pròpia experiència subjectiva durant la seva residència a Tàrraga i els seus entorns regionals, tot impactant sobre la seva investigació visual i la creació de treballs nous. Un treball emmarcat entorn de les nocions d'arxiu, memòria i fotografia.

- Mo Abd-Ulla. Resident a l'ACUR de l'1 de juny a l'11 de juliol. Ha participat en programes d'artistes en residència (AIR, per la sigla anglesa) a tot el món, i ha curat nombrosos espectacles i tallers. Ha fet presentacions i conferències en instituts i centres d'art. Les seves obres han estat exposades en diverses exposicions individuals i col·lectives, entre d'altres: «Waterlines», Oriol Davies Gallery, Newtown (Regne Unit); «Escalaes d'estructures invisibles», Akershus Kunstsenter, Lillestrøm (Noruega) i NAC, Neringa (Lituània); VSL (Àustria); el museu Dar Si Said, Marràqueix (Marroc); BAC Art Center, Tunis (Tunísia); Kunstnernes Hus, Oslo (Noruega); Göteborgs Konsthall, Göteborg (Suècia); Fotogalleriet, Oslo (Noruega); espai JAMM, Londres (Regne Unit); Al Riwaq Art Space, Manama (Bahrain); Cornerhouse, Manchester (Regne Unit); Weltecho, Chemnitz (Alemanya); Art Omi, Nova York (Estats Units); estudi d'art Goyang, Seül (Corea del Sud); Skulptur-Biennale Münsterland, districte de Borcken (Alemanya); Städtische Galerie, Bremen (Alemanya), i Hedah, Maastricht (Països Baixos).

Les creacions de Mo són multidisciplinàries: intervenció, instal·lació d'art, vídeo, *performance*, text, escultura i dibuixos, com «una mena d'argument discursiu». Va ser guardonat amb l'MFA Fine Art, de l'Acadèmia Nacional de les Arts d'Oslo; el March Architectural Design UCL, de Londres; l'MA Interior and Spatial Design, Chelsea College of Art and Design, UAL, de Londres; l'acadèmia Jan van Eyck, de Maastricht, i el BA Fine Art, de l'Acadèmia de Belles Arts de Bagdad.

El seu projecte *Performing City Archive* ha estat una investigació sobre la noció d'arxiu públic i la seva comunicació amb la ciutat que l'acull. De forma específica, el treball de Mo s'ha desenvolupat al voltant de l'exposició elaborada per l'ACUR: «A tota màquina! La planificació de la xarxa de ferrocarrils secundaris a començaments de segle XX. L'exemple del tren de Tàrraga a Balaguer». Partint

d'aquest projecte expositiu, els seus continguts i el seu disseny, aquest resident ha plantejat un seguit d'instal·lacions específiques d'art i disseny inspirades en els projectes de ferrocarrils custodiats a l'ACUR i en l'especificitat del paisatge urbà i l'arxiu de l'Urgell per apropar l'exposició i la reflexió als ciutadans de la ciutat.

- Mirka Sulander. Resident a l'ACUR del 8 de juny al 22 de juliol. És una artista de Hèlsinki que combina en el seu art música, text, i elements teatrals i visuals. Té una formació en literatura i actuació i es va graduar en Belles Arts (BA, 2016) per la Universitat Novia de Ciències Aplicades. Mirka ha guanyat diversos concursos d'escriptura i ha exposat els seus treballs, per exemple, a Detroit (Estats Units), Sant Petersburg (Rússia) i Como (Itàlia). El seu objectiu artístic és obtenir una comprensió holística dels éssers humans connectats amb el seu entorn amb tots els seus sentits, la imaginació i el pensament racional. Vol mostrar i prevenir l'alienació que neix quan la gent ja no està unida als processos i els objectes amb què està tractant.

Durant la seva residència a Tàrrega, Mirka ha treballat sobre el concepte del pas dels temps i la conservació de la memòria i de la informació per elaborar peces que han sorgit del diàleg de la resident amb els documents, la ciutat i la seva gent.

- Neus Marroig. Resident a l'ACUR del 3 al 22 de juliol. Nascuda a Sóller el 1982, llicenciada en Belles Arts i màster en Documental Creatiu. Els seus interessos se centren en la investigació dels mecanismes que es generen per recordar, fixar en el temps o commemorar, però consegüentment els mecanismes per oblidar. Ha participat en diverses exposicions col·lectives com ara «Ciutat de vacances», Palazzo Grimani, Venècia (2017); «Body & Games», Escola d'Art Leandre Cristòfol de Lleida (2017); «Tabula rasa o la (im)possibilitat de construir una generació», Hilvaria Studios, Holanda (2015), Galeria Muu, Hèlsinki (2014) i el museu Es Baluard de Palma (2014); «Projecte Tsst, fragment, memòria i còpia», al Museu Modernista de Can Prunera de Sóller (2012). Entre les exposicions individuals destaquen «The Walk», al Museu Modernista de Can Prunera (2015) i «Exili interior», a la galeria Intersecció Art de Palma (2010).

El seu projecte ha analitzat el creixement de la ciutat de Tàrrega a través de la reconversió d'espais naturals en espais urbanitzats. Delimita, a través de plànols, quines formes ha adquirit la ciutat a través del seu creixement i reflexiona sobre les friccions entre espai natural i espai urbanitzat. El projecte s'ha articulat

a través de la recerca i la investigació sobre el parc de Sant Eloi i la seva urbanització, per acabar parlant del concepte global de territori.

Un detall de l'acció performativa de Neus Marroig al parc de Sant Eloi dins de les activitats de Trans_Document.

- Olga Olivera Tabeni. Resident a l'ACUR del 3 al 31 de juliol. Llicenciada en Belles Arts, amb especialitat en pintura, per la Universitat de Barcelona i postgraduada per la Universitat de Lleida (UdL). Treballa en el camp de la producció artística i la investigació. Professora a secundària i col·laboradora de la UdL. Ha estat seleccionada i ha exposat en diferents mostres individuals i col·lectives a la ciutat de Lleida, com «Entrega» els anys 1994, 1996 i 2000, a l'edifici del Roser, al Centre Cultural de la Fundació La Caixa, a la Zona Baixa de la UdL... També ha exposat a Valls, Sant Feliu de Llobregat, Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Vic, Cervera, Lisboa, Conca, Madrid i València. Ha col·laborat amb el MACBA. Ha participat també en diverses conferències i comunicacions a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), a Huelva, a Lisboa, al Museu Marítim de Barcelona, al Centre d'Arts Santa Mònica o a la UdL. Ha participat també en diferents projectes artístics i educatius, com el projecte Casa Massot-Dalmases o també per al Centre d'Art la Panera de Lleida.

El seu projecte «Cosits d'arxiu. A partir de l'alcaldeessa del Talladell, Dolors Codina i Arnau». Ha investigat a l'entorn del personatge de Dolors Codina i Arnau, considerada la primera alcaldessa catalana de la història. Exercí el seu mandat

al Talladell, en ple període de la dictadura de Primo de Rivera (1924-1930). La seva recerca i creació artística posterior han reflexionat sobre la invisibilitat de la dona i, en concret, la d'aquest personatge tant als documents com al territori. Un exemple més del buit de les dones a la història, del seu oblit.

- Ignasi Prat Altimira. Resident a l'ACUR del 14 al 31 de juliol. Format en fotografia (Escola Groc, Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya —IEFC— i IDEP) i en belles arts (Universitat de Barcelona —UB—); com a especialització ha cursat el màster en Producció i Recerca Artística (UB), on investiga sobre la representació del poder. La seva activitat en aquesta àrea ha donat lloc a treballs contextualitzats en àmbits com la dictadura franquista, la democràcia o l'educació, que han rebut el suport de diferents programes institucionals com BCN Producció, la Sala d'Art Jove, Arts Visuals de Can Felipa, la Visual Entitat de Gestió d'Artistes Plàstics (VEGAP) o el dispositiu UNZIP del Prat de Llobregat, així com guardons, com ara el Premi Ciutat de Manacor, el Certamen d'Arts Plàstiques de Granada, el premi Pancho Cossío de Santander i el València Crea, entres d'altres. A més de les exposicions derivades d'aquests certàmens, ha exposat de forma individual al Centre Cívic Jardins de la Pau del Prat de Llobregat, a l'Institut d'Estudis Ilerdencs, a la Torre de Ses Puntes de Manacor, al Centre d'Art Contemporani Addaya d'Alaró i properament exposarà al Museu Memorial de l'Exili de la Jonquera i al festival Photoalicante.

La seva estada a la residència de creació de l'ACUR ha servit per ampliar el seu inventari del retrat polític oficial, a la comarca de l'Urgell. Aquest inventari és un fons documental autoconstruït que pren com a motiu principal els retrats de governants de les sales de plens dels ajuntaments de Catalunya. El treball que ha desenvolupat a l'Arxiu Comarcal ha consistit principalment en una activitat d'arqueologia de la imatge que ha significat una expansió del fons.

Trans_Document. El diàleg entre els residents i el territori durant el període de residència

Un dels punts que dona sentit al nostre projecte és la interacció entre els residents i els ciutadans de Tàrrrega i l'Urgell. Acomplir l'objectiu específic d'enriquir l'experiència entre els residents i la ciutat amfitriona, a partir d'un diàleg entre les parts. Aquesta interacció està inserida en el paradigma dels arxius conceptuals com a servei públic de retorn a la societat.

Per donar-li contingut es va crear Trans_Document, un espai on els residents poguessin aportar a la ciutat una mostra de la seva recerca i creació, ja fos mitjançant una xerrada, una actuació, una exposició, un taller o, simplement, la conversa amb els residents.

Detall d'unes de les exposicions dels treballs realitzats en el marc de les activitats de Trans_Document.

Detall de la presentació del treball fet per Mo Abd-Ulla, en el marc de les activitats de Trans_Document.

Durant el mes de juliol es van concretar diverses accions de Trans_Document. La primera, d'aquest primer programa de residència de l'ACUR, va ser un conjunt de converses, exposicions i pràctiques artístiques al voltant dels documents de l'ACUR. Una mirada a diferents enfocaments que desafiaven el document, la història i la memòria.

Tres dels residents van ser convidats a explorar les percepcions de la història i la memòria custodiades a l'Arxiu Comarcal de l'Urgell.

Aquesta acció es va complementar amb dues exposicions dels treballs duts a terme per Melanie Jayne Taylor, «Interweaving the archive» (*Arxiu entrellaçat*), i Mirka Sulander, «The now of the already gone» (*L'ara del que ja ha desaparegut*).

La segona activitat de Trans_Document es va concretar en una acció performativa al parc de Sant Eloi. En aquesta activitat, l'artista Neus Marroig va presentar una proposta fruit de la seva recerca sobre la simbologia i la influència d'aquest espai natural en la idiosincràsia dels habitants de la capital de l'Urgell.

Un altre detall de la presentació del treball fet per Mo Abd-Ulla, en el marc de les activitats de Trans_Document.

Detall d'una instal·lació de Mirka Sulander realitzada en el marc de les activitats de Trans_Document.

La tercera acció es concretarà en la tertúlia performativa «Desbrodar». Aquesta peça d'Olga Olivera pertany al projecte La política dels brodats, i té el seu origen en la residència de creació de l'ACUR del 2017 a partir del cas de Dolors Codina i Arnau, una fita important dins de la història de les dones, atès que va ser la primera alcaldessa catalana

(va exercir entre el 1924 i el 1930 al municipi del Talladell). Es proposarà de parlar d'aquest personatge històric; però també de les conseqüències de la seva desaparició documental, de l'absència de les dones dins els arxius tradicionals. Tot això des d'una posició performativa, on tots els assistents junts, a través de la parla i l'acció —del desbrodat—, donarem veu a la història mig esborrada de la Dolors. Sota els fils tallats dels brodats esborrats reapareixerà el nom de Dolors i la seva història.

Xerrada entre els residents i la ciutadania en el marc de les activitats de Trans_Document.

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- › ANTICH, Xavier. «Del “mal d’arxiu” a la “febre d’arxiu”. La noció d’arxiu en la cultura contemporània». *Lligall. Revista Catalana d’Arxivística*. Núm. 32 (2011), p. 12-41.
- › ANTICH, Xavier. «Però, on són els arxius?: els perills de la sobreexposició», en el marc del Primer Seminari Internacional «*Polítiques d’arxiu: la noció d’arxiu i les pràctiques artístiques contemporànies*», celebrat a la Universitat de Girona del 19 al 21 de desembre de 2011. 21.12.2011. [En línia]. <<http://hdl.handle.net/10256.1/2328>> [Consulta: 16, setembre, 2017].
- › BOADAS i RASET, Joan. «Arxius: una naturalesa polièdrica». Intervenció a càrrec de Joan Boadas, arxiver municipal i director del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de Girona, en el marc del Primer Seminari Internacional «*Polítiques d’arxiu: la noció d’arxiu i les pràctiques artístiques contemporànies*», celebrat a la Universitat de Girona del 19 al 21 de desembre de 2011. 19.12.2011. [En línia]. <<http://hdl.handle.net/10256.1/2315>> [Consulta: 16, setembre, 2017].
- › ESTÉVEZ GONZÁLEZ, Fernando i DE SANTA ANA, Mariano (editors). *Memorias y olvidos del archivo*. Madrid: Lampreave, 2011. P. 272.
- › FONTDEVILA, Oriol. "Estratègies d’arxiu". *Mur Crític*. 2015. [En línia] <<http://oriolfontdevila.net/ca/estrategies-darxiu/>> [Consulta: 27, maig, 2017].
- › SUQUET i FONTANA, Àngels. «Room Escape en archivos: ¿atrapando usuarios?». *Factor GDA*. 2017. [En línia]. <<https://esaged.wordpress.com/2016/12/20/tienen-los-archivos-impulso-archivistico/>> [Consulta: 7, novembre, 2017].
- › SUQUET i FONTANA, Àngels. «¿Tienen los archivos impulso archivístico?». *Factor GDA*. 2016. [En línia]. <<https://esaged.wordpress.com/2016/12/20/tienen-los-archivos-impulso-archivistico/>> [Consulta: 20, desembre, 2016]

RESUM

El programa de residència de creació de l'Arxiu Comarcal de l'Urgell (ACUR) neix en un context de polítiques públiques de democratització de les institucions culturals i de creació de nous públics. L'arxiu entès com a punt de trobada i promoció entre el mediador i el desencadenador de recerca, d'investigació, de reflexió i de creació. És en aquest marc que s'insereix la nostra experiència de residència de creació. Des de l'ACUR s'han donat facilitats d'eines i recursos per fomentar i impulsar la reutilització dels fons i la informació del nostre equipament, especialment en el terreny de la creació.

Paraules clau: acció sociocultural, AIR, arxius oberts, democratització de la cultura, difusió, nous públics, polítiques culturals, residències de creació, reutilització de la informació.

RESUMEN

El programa de residencia de creación del Archivo Comarcal de L'Urgell (ACUR) nace en un contexto de políticas públicas de democratización de las instituciones culturales y de creación de nuevos públicos. El archivo entendido como punto de encuentro y promoción entre el mediador y el desencadenador de investigación, de reflexión y de creación. En este marco es donde se inserta nuestra experiencia de residencia de creación. Desde el ACUR se han dado facilidades de herramientas y recursos para fomentar e impulsar la reutilización de los fondos y la información de nuestro equipamiento, especialmente en el terreno de la creación.

Palabras clave: acción sociocultural, AIR, archivos abiertos, democratización de la cultura, difusión, nuevos públicos, políticas culturales, residencias de creación, reutilización de la información.

ABSTRACT

The Urgell Regional Archive (ACUR) creation residency programme came about in a context of public policies on the democratisation of cultural institutions and creation of new audiences. The archive understood as a point of contact and promotion for mediator and trigger of research, investigation, reflection and creation. It is in this setting that we gained our experience of creation residency. The ACUR has provided tools and resources to foster and promote the reuse of our holdings and information, particularly in creation.

Keywords: socio-cultural activity, AIR, open archives, democratisation of culture, dissemination, new audiences, cultural policy, creation residencies, reuse of information.

RESUMÉ

Le programme de résidence de création des archives de la comarque d'Urgell (Archivo Comarcal de L'Urgell, ACUR) voit le jour dans un contexte où les politiques publiques visent à démocratiser les institutions culturelles et à susciter de nouveaux publics. Les archives deviennent le point de rencontre et de promotion entre le médiateur et la personne qui effectue des recherches, mène une réflexion et participe à des créations. C'est dans ce cadre que s'inscrit notre expérience en matière de résidences de création. L'ACUR a proposé des ressources et des outils destinés à encourager et à stimuler la réutilisation des fonds et l'enrichissement des informations de nos équipements, notamment dans le domaine de la création.

Mots clés: action socioculturelle, AIR, archives ouvertes, démocratisation de la culture, diffusion, nouveaux publics, politiques culturelles, résidences de création, réutilisation des informations.